

Kaj je namen usmerjanja otrok s posebnimi potrebami?

Usmerjanje je namenjeno otrokom s posebnimi potrebami, ki za uspešno vključevanje v proces vzgoje in izobraževanja, potrebujejo ustrezne programe vzgoje in izobraževanja ter zagotovitev različnih načinov in oblik pomoči.

Kdo so otroci s posebnimi potrebami?

Po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami so to:

- [otroci z motnjami v duševnem razvoju,](#)
- [gluhi in naglušni otroci,](#)
- [slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije,](#)
- [otroci z govorno-jezikovnimi motnjami,](#)
- [gibalno ovirani otroci,](#)
- [otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja,](#)
- [dolgotrajno bolni otroci,](#)
- [otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami](#) in
- [otroci z avtističnimi motnjami.](#)

Kako pričeti postopek usmerjanja?

Postopek pričnejo starši oz. skrbniki, lahko tudi starejši mladoletnik (oseba starejša od 15 let) ali polnoletna oseba sama (v nadaljevanju vložnik), in sicer tako, da vložijo zahtevo za uvedbo postopka usmerjanja na pristojni območni enoti Zavoda RS za šolstvo, glede na kraj stalnega prebivališča otroka s posebnimi potrebami

V primeru, da je vlagatelj vzgojno-izobraževalni oz. socialno varstveni zavod mora zahtevo za uvedbo postopka usmerjanja vročiti staršem ali polnoletni osebi, ki pa lahko tudi s podpisom na zahtevi za uvedbo postopka usmerjanja potrdijo, da so bili obveščeni o postopku usmerjanja in s tem podajo tudi soglasje za pridobivanje psihološke in medicinske dokumentacije. Vzgojno-izobraževalni oz. socialnovarstveni zavod je lahko vlagatelj le v primeru, kadar oceni, da je program, v katerega je otrok vključen, neustrezen, in otrok na določenih področjih oz. pri določenih predmetih ne dosega minimalnih standardov znanja.

Osnovna šola je lahko vlagatelj, kadar kljub delu z otrokom v skladu s **[Konceptom dela-učne težave v osnovni šoli](#)** (v nadaljevanju **Koncept**), upoštevanjem individualizacije in diferenciacije dela ter ponavljanju razreda otrok ne napreduje, starši pa ne želijo podati zahteve za uvedbo postopka usmerjanja. V Konceptu so postavljene strokovne osnove za razvoj učinkovitejših pristopov na področju obravnave učencev z učnimi težavami.

Pri učencih z učnimi težavami je potrebno **pred uvedbo postopka usmerjanja** upoštevati pet osnovnih stopenj pomoči: pomoč učitelja, pomoč šolske svetovalne službe, dodatno individualno in skupinsko pomoč na šoli, mnenje in pomoč zunanje strokovne ustanove. Peti korak nastopi šele v primeru, ko šolski strokovni tim ugotovi, da učenec z izrazitejšimi učnimi težavami potrebuje več prilagoditev in pomoči ali spremembo programa vzgoje in izobraževanja. Staršem torej predlagajo uvedbo postopka usmerjanja le v primeru, ko prvi štirje koraki niso pripeljali do želenega napredka pri otroku.

Potek postopka usmerjanja

Vložnik [zahteve za uvedbo postopka usmerjanja](#) mora vlogi obvezno priložiti razpoložljivo strokovno dokumentacijo (zdravstvena, psihološka, specialno pedagoška, socialna in druga poročila) ter v primeru predšolskega otroka [poročilo vrtca o otroku](#), v primeru učenca oz. dijaka pa [poročilo vzgojno-izobraževalnega oz. socialnovarstvenega zavoda o otroku](#). Del strokovne dokumentacije je tudi [zapis pogovora z otrokom o postopku usmerjanja \(priporočila za zapis v rubriki obrazci\)](#), razen če tega zaradi njegove starosti ali sposobnosti razumevanja okoliščin ni mogoče opraviti. Zapis pogovora z otrokom je del zahteve za uvedbo postopka usmerjanja in ga opravi strokovna služba v vzgojno-izobraževalni ustanovi, ki jo otrok obiskuje. Postopek usmerjanja je uveden šele, ko Zavod RS za šolstvo prejme popolno zahtevo. Svetovalec Zavoda RS za šolstvo, ki vodi postopek usmerjanja (v nadaljevanju svetovalec), zaprosi za strokovno mnenje eno od komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami.

Komisija za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami (v nadaljevanju komisija)

Komisija v skladu z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami izdelava [strokovno mnenje](#) na podlagi zahteve za uvedbo postopka usmerjanja ter prejete strokovne dokumentacije o otroku, poročila vzgojno-izobraževalnega zavoda, ki vsebuje tudi pisno mnenje otrokovega vzgojitelja oziroma učitelja, morebitnega pogovora z vlagateljem in po potrebi tudi na podlagi pregleda otroka. Strokovno mnenje vsebuje sintezo ugotovitev o otroku, opredeli se vrsta in stopnja primanjkljaja, ovire oz. motnje ter glede na ugotovljene vzgojno-izobraževalne potrebe otroka poda tudi predlog usmeritve v ustrezen vzgojno-izobraževalni program. Glede na potrebe pa se opredeli tudi obseg, obliko in izvajalca dodatne strokovne pomoči, pripomočke, prilagoditve prostora in opreme, spremljevalca za fizično pomoč, morebitno zmanjšanje števila otrok v oddelku, pravico do tolmača za slovenski znakovni jezik ter morebitno vključitev v zavod za vzgojo in izobraževanje, socialno varstveni zavod, dom za učence s posebnimi potrebami ali namestitev v rejniško družino (skladno s 16. členom ZUOPP-1).

Strokovno mnenje svetovalec pošlje staršem (polnoletni osebi) oziroma vložniku zahteve za uvedbo postopka ter vzgojno-izobraževalnemu zavodu, v katerega je oziroma bo otrok vključen. Starši ali vložnik lahko v osemdnevnem roku sporočijo morebitne pripombe na strokovno mnenje. Na podlagi strokovnega mnenja izda svetovalec odločbo o usmeritvi, s katero se odloči o vzgojno-izobraževalnih potrebah otroka s posebnimi potrebami in o ustreznem programu vzgoje in izobraževanja.

Pritožba zoper izdano odločbo

Starši ali polnoletna oseba ali starejši mladoletnik se lahko na odločbo pritožijo, če se ne strinjajo z njeno vsebino. Pritožbo lahko vložijo pisno ali ustno na zapisnik pri pristojni območni enoti Zavoda RS za šolstvo v 15 dneh po prejemu odločbe. Pritožba vzgojno-izobraževalnega oz. socialnovarstvenega zavoda je možna le v primeru zavrnitve zahteve za uvedbo postopka usmerjanja.

Pritožbeni postopek vodi drugostopenjski organ Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, ki lahko zadevo vrne v ponovno odločanje ali odloča na podlagi strokovnega mnenja komisije druge stopnje za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami. Pritožba zoper drugostopenjsko odločbo ni več mogoča, možen pa je upravni spor z vložitvijo tožbe na Upravno sodišče Republike Slovenije.

Umik zahteve

Če vlagatelj zahteve za uvedbo postopka usmerjanja ugotovi, da otrok ne potrebuje odločbe o usmeritvi, lahko zahtevo umakne kadarkoli med postopkom na prvi stopnji do vročitve odločbe, v času, ko teče pritožbeni rok, in tudi med postopkom na drugi stopnji do vročitve odločbe. Stranka lahko umakne zahtevo s pisno ali ustno izjavo pri svetovalcu, ki lahko s sklepom ustavi postopek.

Preverjanje ustreznosti usmeritve

Če je v odločbi naveden rok za preverjanje ustreznosti usmeritve, ki ne sme biti krajši od enega leta in ne daljši od petih let, svetovalec prične postopek preverjanja ustreznosti usmeritve po uradni dolžnosti. Vrtec, šola oz. socialnovarstveni zavod, v katerega je otrok vključen, zaprosi za poročilo o otroku, ki mora vsebovati tudi poročilo o izvajanju in evalvacijo individualiziranega programa, in zaprosi komisijo za novo strokovno mnenje. Pristojna OE Zavoda RS za šolstvo na podlagi strokovnega mnenja komisije izda novo odločbo.

DOBRO JE VEDETI....

- **Starši, starejši mladoletnik, polnoletna oseba, pa tudi vrtec, šola oziroma zavod, v katerega je otrok vključen, lahko vložijo zahtevo za spremembo odločbe. V zahtevi morajo obrazložiti vsa dejstva in okoliščine ter utemeljiti korist, ki bi jo otrok oz. vzgojno-izobraževalni zavod imel s spremembo usmeritve.**
- **Zahtevo za uvedbo postopka usmerjanja se lahko vloži pred vpisom v vzgojno-izobraževalne programe ter ves čas, dokler je otrok vključen v te programe.**
- **Zoper odločbo, izdano na prvi stopnji, imajo pravico do pritožbe samo zakoniti zastopniki oz. polnoleten mladostnik sam ter starejši mladoletnik, vzgojno-izobraževalni oz. socialnovarstveni zavod pa le v primeru zavrnitve zahteve za uvedbo postopka usmerjanja.**
- **V roku 30 dni po dokončnosti odločbe o usmeritvi mora vrtec, šola oz. zavod, v katerega je otrok vključen, pripraviti individualizirani program. Pri pripravi in spremljanju le-tega sodelujejo tudi starši ter otrok s posebnimi potrebami, upošteva njegovo zrelost in starost.**

- Na spletnih straneh Zavoda RS za šolstvo so objavljena Navodila za izvajanje programa s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za devetletno osnovno šolo, za programe srednjega poklicnega in strokovnega izobraževanja ter Navodila za izvajanje programa s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za gimnazije.
- Pravice, ki pripadajo staršem in otroku na podlagi druge zakonodaje, lahko starši uveljavljajo na pristojnem Centru za socialno delo (dodatek za nego, nadomestilo za izgubljeni dohodek, pravica do tolmača ...).

V primeru, ko otrok zaradi kateregakoli razloga zamenja šolo, je o tem potrebno obvestiti svetovalca, ki vodi postopek. Odločba o usmeritvi zavezuje le šolo, navedeno v odločbi o usmeritvi, ki je otroku dolžna zagotoviti pravice, ki mu pripadajo, to pa pomeni, da odločba o usmeritvi ni »prenosljiva« iz ene šole na drugo. Do pridobitve odločbe o usmeritvi mora vzgojno-izobraževalni zavod, v katerega se je otrok prešolal, zagotoviti izvajanje odločbe, če gre za isti program.

Vir: spletna stran: <http://www.zrss.si/?rub=127>

Več informacij o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, zakonske podlage in obrazce, najdete na spletnih straneh Zavoda za šolstvo pod zavihkom Usmerjanje otrok s posebnimi potrebami.

Za vsakršna vprašanja ali pomoč v zvezi s postopkom usmerjanja se lahko obrnete na socialno pedagoginjo Suzano FARIČ.